

NICK
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Nick község bemutatása
3. Örökségünk
4. Eltérő arculatú településrészek
Történelmi településrész
Kialakult településrész
Műgát-Horgásztanyák
Gazdasági terület
5. Jó példák, ajánlások
6. Ábragyűjtemény
7. Felhasznált irodalom
8. Impresszum

BEVEZETÉS

Mottó:

*„A természet mindenkori állapota a lélek tükré.
Jelen pillanatban még éretlen természetünké.
Az épített környezet az ember mindenkori tudás-
szintjét tükrözi, így például a városszélek tájba
oldódása az ott élők tudatminőségének megfelleb-
bezhetetlen mutatója.
A városba egyre beljebb haladva több száz, néhány
esetben több ezer év tudásszintjének információival
találkozhatunk.
Kivételesen torz esetekben csak az utóbbi emberöl-
tőjével.”*

Somlósi Lajos

A Településképi arculati kézikönyv megalkotásának elsődleges célja a helyi identitás erősítése a természeti és az építészeti értékek bemutatása által. Másodlagos célja, hogy elősegítse a településképi védelmi rendelet megalkotását és támpontot nyújtson a település fejlesztési és -rendezési tervek készítésekor.

A hely ismerete nélkül nem teremthető harmónia a természeti és az építészeti életterek között, ezek összhangja nélkül viszont még rövid távon sem tartható fenn az élet továbbadásához szükséges életminőség.

Ne feledjük: – a könyvben bemutatott kincseket unokáinktól és dédunokáinktól csak megőrzésre kaptuk kölcsön!

2 NICK KÖZSÉG BEMUTATÁSA

5

Nick település Vas megye észak-keleti részén a Rába és Répce közelségében helyezkedik el. A falut északról Répcelak, keletről a Kőrös patak és a Rába folyó, délről Uraiújfalu, nyugatról Vámoscsalád határolja. A település eredete egészen a honfoglalás korig nyúlik vissza. Nevének eredete sok mindet elárul.

Az első magyarázat szerint Nick, mint egytagú helynév a Nikolaus személynévből származik. A másik magyarázat a néphagyományból ered. A honfoglalás korában a Rába mentén avarok is éltek szép számban. Ezt a helységnév változásai is tükrözik: NYIEC – NYICZK – NICZK – NICK. Jelentése

a hagyomány szerint: vizes, sáros. Erre utal a Színyi József által Magyar Tájszótárban adott változatok is: - vízpart mellett kiszáradt mocsár, vagy tőfenék amely be van gyepesedve, de helyenként süppedékes”. A falu keletkezése a XI – XII. századra tehető.

A község korai történelmében is meghatározó szerepet játszott a Rába-folyó és a környező erdőségek. Ezt tükrözik a ma is használatos dülőnevek: Iványi nagyerdő, Kecskédi erdő, Cselédi erdő, Kecöli erdő. Ezek védelmet nyújtottak, de a gazdálkodás alapját is képezték.

A Rába folyón a közelben csak itt volt megfelelő átkelőhely. 1382-ből származó oklevél tanúsága szerint már akkor templommal rendelkező település volt. A község a templom körüli településmagból fejlődött ki. A település ezt Répcelak- Rábapaty irányba

fejlődött tovább. A nyugati faluvég épült be legkésőbb. A település a XX. századra vasúti összeköttetést is kapott. A falun haladt keresztül a Fertővidéki Helyiérdekű Vasút.

Táji adottság a Rába folyó közelsége, és az azt szegélyező ártéri erdők. Nick belterületétől dél-keletii irányban, mintegy 3,5 km távolságban, a gát szomszédságában már kialakult hétvégi házas vízparti üdülési célú horgásztelep található, amely a Rába árvédelmi töltésén belül, árterületen helyezkedik el. Kedvelt vízitúra megállóhely.

Ezen a helyen 1932-34-ben épült meg Európa második duzzasztója a Rábán, a Nicki Műgát. Felújítása 2000-re készült el. A Műgát mellett ehhez kapcsolódóan egész kis üdüülőfaló épült ki, közel 150 hétvégi házzal, számos vendéglátó hellyel.

A Rába az országhatártól Sárvárig szabályozatlan mederben folyik, így a vadvízi túrázók kedvelt célpontja.

ÖRÖKSÉGÜNK

3

Szent Anna templom

A korábbi templomok helyén áll a ma is látható műemléki védettség alatt álló későbarokk plébánia templom. 1761-ben épült rekatolizáció után, egy korábbi protestáns templom helyén. 1958-óta élvez műemléki védettséget.

Egyhajós, keskenyebb szentély, déli oldalon sekrestye. A tornya a főhomlokzat fölött rizalitszerűen lép ki a nyugati, egyenes oromfalú homlokzatból. Főhomlokzata erőteljes, fejezetes fapillérekkel tagolt, egyenes záródású a bejárat, felette a kórus szintjén kerekített, szegmentíves záródású az ablak, a padlás szintjén álló ovál, a harangok szintjén és a hajó déli oldalán is szegmentív záródásúak az ablakok. A hajó két, a szentély egy csehsüvegbolt-szakaszos. A nyugati oldalon három íven álló, kihasasodó orgonakarzat áll.

Az oltárkép XIX. Századi, Szent Annát ábrázolja. A főoltárral egyidős a mellékoltár és a szószék. A templom környezete műemléki környezet.

Nepomuki Szent János szobra

A szobor a falu egyik legrégebbi emléke, feltehetően az 1700-as évekből való. A nicki templom déleleti sarkánál a sekrestye mellett található. Nepomuki Szent János homokkőből faragott barokk szobra. 1970-ig a falu közepén álló Schiller-kastély (kúria) fali fülkéjében állt, majd amikor a kastélyt bontásra ítélték, hogy kultúrházat építsenek a helyére, az akkori tanácselnök, hogy a szobrot megmentse áthelyeztette a templom mellé.

Árokháti Mária szobor

Nicket elhagyva a Műgát fele haladva, a falutól 3,5 km-re Szűz Mária szobra fogadta az Árokháti-majorba érkezőket. A majornak már nyoma sincs, az egykori lakások és istállók helyén ma gabona terem, de Mária szobra ma is ott áll az útmentén és vigyázza a nicki határt.

A település történetét olvasva a szobor akár lehetne a falu szimbolikus jelképe is. Sokszor megtört, de mindig visszatért helyére.

Az örökségi mint érték fenntartása és fejlesztése szempontjából alapvető, hogy a helyi társadalom a maga szintjén és képességei szerint ezeket az elemeket egyértelműen értékként azonosítsa, múltjának, vagy jelenének kiemelt hordozóiként tekintsen rá. Ez az alapfeltétele annak, hogy a településen jelen lévő bármely érték megőrzése, bemutatása és fejlesztése a helyben élőkben gyö-

kerező szándékként megfogalmazódjon. Szakrális építészet csak az Ég és a Föld jegyben járásával jöhet létre. Ez az a kegyelmi állapot, amikor az alkotó, felismeri és értelmezni tudja a hely élet-energetikai rendszerét. Ezen valós ismeretből eredeztethető minden tovább következő: így a hely kiválasztása, a szakrális tér méretének, arányrendszerének, valamint részlet-

képzésének meghatározása is. Településközpontok és kapuk, gázlók, kőkeresztek, utcák vonalvezetése, később a templomok is e rend szerint kerülhetnek összhangba a teremtő renddel. Mindennemű fejlesztés első lépése az értékek rögzítése kell, legyen. Minden megújulás csakis a múltból eredeztethető, a megőrzött történelmi és kulturális értékekre kell építkezni.

A Nicki műgát

A Nicki duzzasztómű, illetve annak elődei igen nagy szerepet tölthettek, illetve töltenek be mai is a kisalföldi medence vízgazdálkodásában.

Nicki duzzasztónál épült vízerőmű-telep próbaüzeme. A vízerőmű maga Kenyeri közigazgatási területén található és szerves részét képezi az így kialakult hármas egységnek: A duzzasztó, mely a Hanság vízutánpótlását hivatott ki

szolgálni a Kis- Rábán keresztül, a hallépcső, mely a vízi élővilág számára teszi átjárhatóvá a csaknem ötméteres szintkülönbséget és az vízerőmű, mely a - megépüléséig hasznosítatlan - víz energiájával villamos áramot termel, mely 3000 családi ház villamos energiaigényét képes fedezni. Az építmény szinte el van rejtve a talajszint alá. Az építkezés befejeztével a táj né-

hány éven belül rehabilitáltálódott, az üzemvízcsatorna és a hallépcső a vadkacsák kedvenc költőhelye lett. A hallépcsőben megjelentek a márna a domolykó, a keszegfélék ivadékai, s velük együtt a ragadozó halak is. Az 1930-as évektől kezdve kedvelt kirándulóhely is új elemmel gazdagodott: az eredeti nyerges- gát egy darabja ma is megtekinthető.

Természeti értékek

A Nicki Tölgy

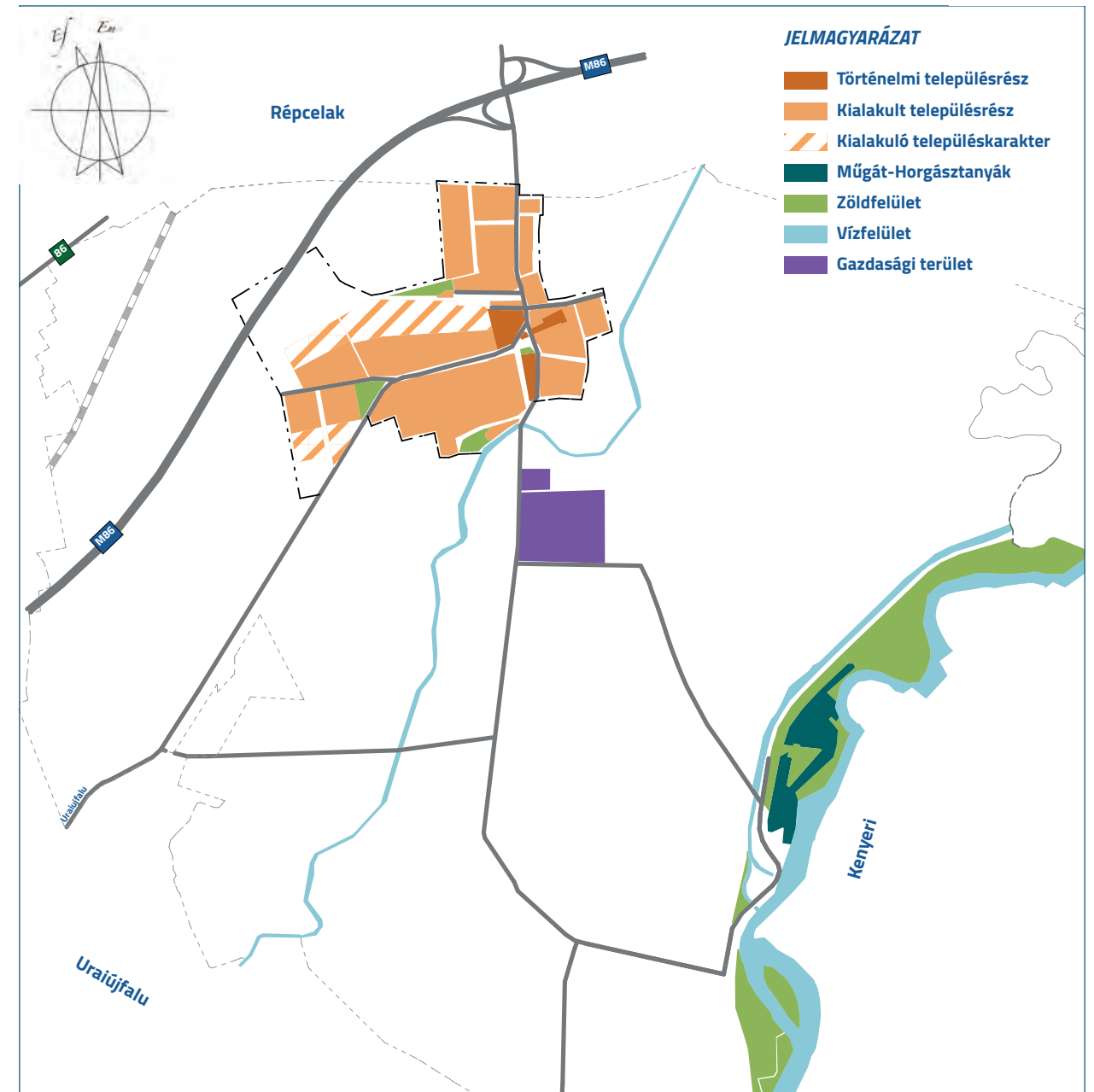
„legyen e fa emlék a múltnak, üzenet a jövőnek”

A Szent István-év ünnepségsorozatához kapcsolódott a Budapesten megrendezett 34. Eucharisztikus Világkongresszus. A kongresszuson résztvevő vasi fiatalok elhatározták, hogy a zarándok út emlékére és I. Szent István királyunk tiszteletére a Rába Erdeiben is őshonos fát, egy Tölgyet ültetnek, a falu központjában. A facsemetét a gyermekek gondozták, öntözték, tisztogatták a környékét. Mivel a tölgy hosszú életű fa, a fajtaválasztást, ez is motiválta. A tölgyfa levél a Nizky család címerében éppen úgy fellelhető, mint számos más ősi magyar család címerében, mely a növekedés, gyarapodás, megújulás és a nap áradásának szimbóluma.

A fa túlélte a II. világháború ütötte sebeket, sőt a falu legszebb fája lett belőle.

ELTÉRŐ ARCULATÚ TERÜLETEK

4

Történelmi településrész

A történelmi településrész a falu régi részét foglalja magában, melynek épületállománya az Örökségünk fejezetben részben áttekintésre került. A hagyományos oldalhatáron álló fésűs beépítési móddal jellemezhető a falu központja. Az homlokzatok jellemzően vakoltak, cserép fedésű, egyszerű szerkesztésű magas tetővel készültek.

Nicken a történelmi településrészt a templom körüli területen térfalai képezik.

1867. szeptemberében pusztított tűzvész a faluban nagy károkat hagyott maga után. Az idő múlásával a település régi képe átalakult. A történelmi településrész karaktere is megváltozott.

Kialakult településrész

Nick épített környezete - egy-
ségesen kialakult lakóterület:
egyedi telkeken oldalhatáron álló
házak nagy kertekkel képezik a
település ezen hangulatos, ma-
gas életminőségű szövetét.

Az átépülések során az utcakép
elkerülhetetlen eleme a '60-as
évek modern építészetének ál-
talanosan elterjedt típusa - a
10 -szer 10 méteres kontyolt
kockaház. Szerencsére a '70-es-
'80-as évek több divatirányzata
is elkerülte a települést: két szin-
tes, rossz arányú házak, emele-
ten utcára néző erkéllyel, eltolt
félnyeregű épületek nem
találhatók Csánigban és a „szoc-
reál” ikerházak vagy az ún. mai
amerikai típusú CK-házak, to-
vábbá a mediterrán neo-kúriák
sem jelentek még meg tömegé-
vel a településen. Fel kell készü-
lni azonban arra, hogy felmerül
az igény a legújabb divat szerinti
fekete ablakos lapostetős jelensé-
gek építésére is, mivel ezen irány-
zat kissé manipulált „hívószava”: - a
környezet védelem és az energia-
hatékonyság. Igény lehet az egy tel-
ken több lakóegység elhelyezésére
is, amely alapjaiban változó meg a
településszerkezet.

Műgát-Horgásztanyák

Az üdülőtelep az 1965. évi árvíz után kezdett fejlődni. Az építkezők első generációja lassan elfogyott és elkezdtek üresedni a házak. Mára a házak gazdát cseréltek és újra élednek.

A környezet kiválóan alkalmas arra, hogy ha valaki nyugalomra vágyik zajoktól távol ezt itt megteheti. Az infrastruktúra kiépítettsége megfelelően ellátja a hétvégi házas övezetet.

A Rábán épített műgát most is jelentős vízitúra megállóhely. Fontos

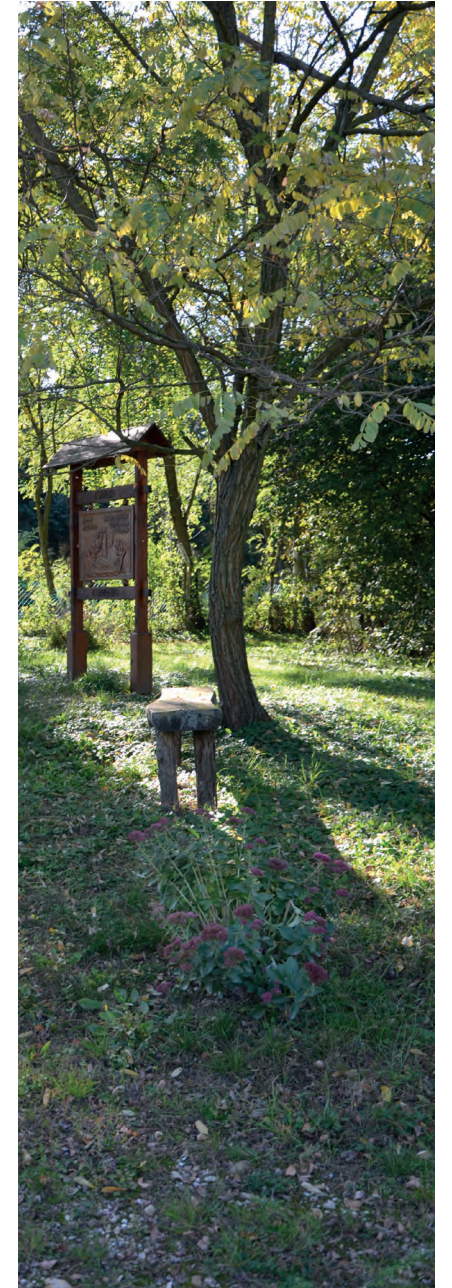
szempont lehet ezért a kulturált környezet megőrzése és fejlesztése is. A gát környékén kialakult "horgásztanyák" rendezettsége és egyedi tájértéke irigylésre méltó.

A Rába folyó halban gazdag terület. A műgát környékén élénk sport-horgászat folyik. Gazdasági célú halászatot nem végeznek.

A Rábát kísérő kaszálóréteken Ikervár és Sótorny között megjelenik a kockásliliom, Ikervár és Bejczyertyános között a sárgaliliom, a szibériai nőszirm és az ugyancsak

ritka kígyónyelv páfrány.

A kistérségben két országosan védett arborétum található. Az egyik Szelestén, a másik Sárváron. A Rába és a Herpenyő holtágaiban gazdag vízi vegetáció él. Jellemző növényei a lebegő és legyökerező hínárok. Közülük elterjedt a sárga vízitök, ritkább a fehér tavirózsa. A Rába-völgye gazdag madárvilágnak nyújt otthont, az erdők pedig nagyvad állományukkal tűnnek ki.

Gazdasági terület

A gazdasági területek megjelenése általában összefügg a településkapuk látványával. Az épített környezet egységes megjelenését (tömegét, anyaghasználatát) az eltérő technológiai igény miatt általában nem lehet elvárni, az alkalmazott színvilágot pedig sokszor megköti az adott vállalkozás arculati kódexe. Ezért a településkép megőrzése érdekében a rendezett közlekedési területek kialakítására és az egységes koncepció szerint megvalósított fásításra, parkosításra kell helyezni a hangsúlyt.

JÓ PÉLDÁK, AJÁNLÁSOK

A környezetre való érzékeny reagálás mellett kell létrehozni mindazt, ami funkcionálisan és esztétikailag is kielégíti az igényeket. Általánosságban elmondható, hogy minőségi anyagok választásával és igényes részletek kialakításával, az egyszerűsége törekedve tiszteletben és tartva közvetlen és tág szomszédságunkat megfelelő épített környezetet alakíthatunk.

Egy-egy ház nem állhat meg a vakolat vonalánál. Fontos a járda, a fű, a fa, a virág, a bokor, a vizek megléte, megfelelő arányai és állapota. Az ember, az épített- és a természeti környezet hármas egységének, harmóniájának megteremtése egy olyan általános cél, amely felé haladva mindhárom tényező előnyben részesül.

Telepítés

A település kialakulásaokr a terepadottságok adták a fő irányvonalat. A tájegységre jellemző, hagyományos berendezkedés – a keskeny telkeken fésűs beépítés, általában északi oldalhatáron álló épületekkel.

A kialakult településrészekeken jellemzően a földszint, vagy földszint plussz egy szint a jellemző.

A történeti településrészen a telkek mérete még jóval nagyobb mint amire az újonnan kialakítóandó építési telkek esetében igény mutatkozik.

Utcakép

Az új utcanyitásoknál a fasorok telepítése legyen hozzárendelve a közműfejlesztésekhez és a közművek lehetőség szerint az utca egyik oldalán fussanak csak.

Gondoskodni kell az értékes növényzet, fák, fasorok helyi védelem alá helyezéséről. Törekedni kell a régi gyümölcsfák megőrzésére, fajtagyűjtemény kialakítására.

Épület magasság

A településrészek karakterének megfelelően alakult ki az épületek magassága. A beékelődött újabb építések esetén fedezhető azonban eltérés, némely épület „kilóg” a többől, maradandó nyomot hagyva az utcaképben.

A ma még beépítetlen területek ezen szempontból szabályozottabbnak tekinthetők. A jövőben is törekedni kell a karakternek megfelelő magasságok követésére.

Tetőhajlás, anyaghasználat

A tetőzet kialakításánál, hajlásszögének és az esetleges tetőfelépítményinek, anyaghasználatának a domináns környezet adottságaihoz való illeszkedését kellene követni.

Kerülendők a nagyon eltérő színű lemezfedések, illetve a hullámpala fedés.

Színek

A külső szemlélődő számára „szép ház” élményét a ház összképe, határozza meg. Annak tömege, külső megjelenése, színezése, sőt a szomszédos környezethez való illeszkedés minősége teremti meg azt a harmóniát, amelyet tudatosan talán meg sem fogalmazunk. Korunkban a házak „energiatudatos” fejlesztéséhez hozzátartozik a nyílászárók cseréje, külső hőszigetelése, valamint a megújuló energia temelő berendezések homlokzaton, tetőn történő elhelyezése is. Ez a folyamat főleg a kialakult településképi területeken jelent kihívást, hiszen már egy-egy kedvezőtlen beavatkozás hatására is látványosan felborulhat az egységes utcakép.

A házak színezése régen ritkán változott, hagyományokhoz kötött volt és egy-egy időszakban a hasonlóság volt a jellemző. Modern világunkban a színválasztás sokkal inkább a tulajdonos ízlésének kifejeződése. Sokszor az illeszkedés akaratlagosan váltja fel a feltűnési vágy.

A kedvezőtlen folyamat ellenére be kell látnunk, hogy a túlszabályozás sem megfelelő, mert közepszerű, steril környezet eredményezne. Tartós megoldást a közmegegyezésre törekvés és a nevelés és a személetnevelés hozhat.

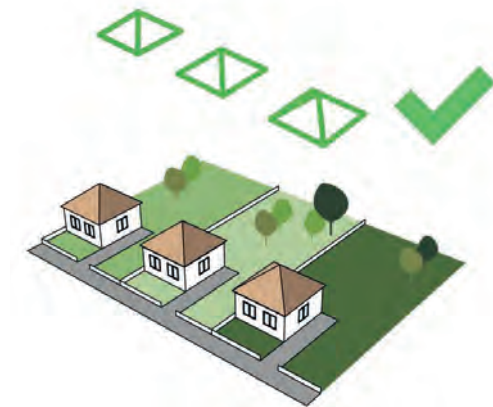
Zöldfelületek

Meg kell őrizni a terület táji értékeit: a természetes növényállományt, kulturális vagy történelmi szempontból jelentős tájértékeket, valamint a táj alaktani és helyi éghajlati jellegét meghatározó elemeit (domborzat, jellegzetes felszíni alakzatok, természetes vízfelületek, vizes élőhelyek stb.) Egy település zöldterületi rendszerének elemei a zöldterületek (zöldterületi létesítmények: játszótér, sportpálya, kemping, temető stb.) erdőterületek, gyepterületek, mezőgazdasági területek, a telkek növényzettel fedett része, a fasorok. A lakott területen foltszerűen elhelyezkedő zöldfelületek és a telkek mozaikszerűen növényzettel fedett részei között a vizuális kapcsolatot és az ökológiai folyosót a fasorok teremtik meg. Az összefüggő növényállományoknak igen fontos a helyi klímát módosító hatása, mely lényeges település-ökológiai szempont. A növényzet, elsősorban a csoportos fás növényzet jelentős kedvező hatást gyakorol a levegő szennyezőanyag tartalmára, baktérium tartalmára, a zaj és rázkódások terjedésére, de módosítja a sugárzást, hőmérsékletet, páratartalmat és a légmozgást is.

6 ÁBRAGYŰJTEMÉNY

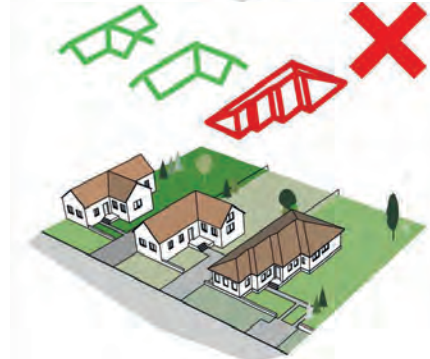
45

Az ábragyűjtemény, mint bármely automatizmus, csak gondolatébresztőként szolgálhat értékvédelmi ügyekben. A gyűjtemény nélkülözi a hely, a rendeltetés, a természeti és épített környezet ismeretét. Alkalmazása a település főépítészével történő egyeztetés során nyer majd értelmet.

tetőidomok
utcakép egységének megőrzése

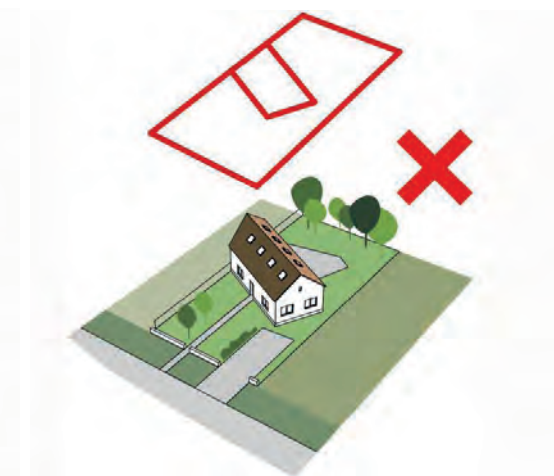
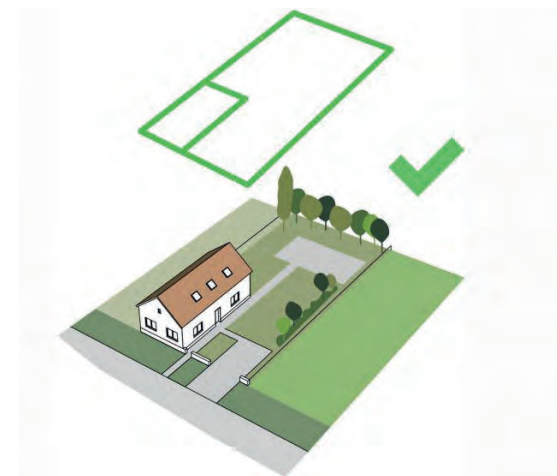

tetőhajlásszög illeszkedése
épületmagasságok

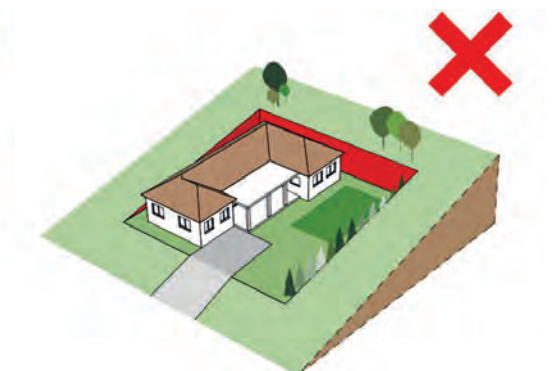
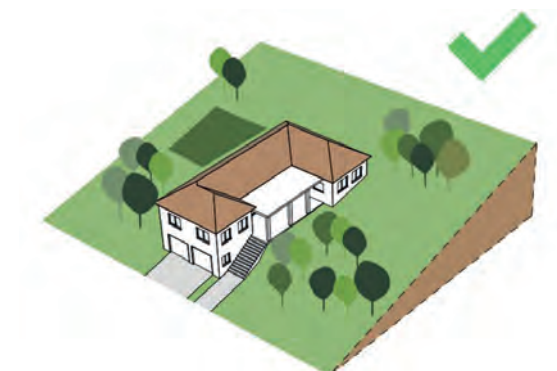

telepítési séma
tetőforma illeszkedés
színezés, homlokatzialakítás

telepítés, elhelyezés
terepreillesztési javaslat

7 FELHASZNÁLT IRODALOM

Forrásként használt linkek:

<http://nick.hu/>
<https://www.google.hu/maps/>
<http://tak.lechnerkozpont.hu/>
[www_nicksztannaal_eoldal_hu](http://www.nicksztannaal_eoldal.hu)

8 IMPRESSZUM

Nick Község Önkormányzata

9652 Nick, Rákóczi u. 14.
Csorba József polgármester

megbízásából készítette:

Altus Savaria Tervező Iroda Kft.

9700 Szombathely, Welther Károly utca 31.
www.altussavaria.hu

Tervezők:

Balogh Alexandra
Horváth Violetta
Rápli Pál
Sebrek Zsuzsanna

Jóváhagyva:

Nick Község Önkormányzatának
...../2017.(.....) Kt-határozatával.

Minden jog fenntartva:

Altus Savaria Tervező Iroda Kft.

Felelős kiadó: Rápli Pál ügyvezető

